

Problemi zaštite prirode na primjeru NP "Kornati"

Penezić, Matija

Undergraduate thesis / Završni rad

2010

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:256448>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRIRODOSLOVNO – MATEMATIČKI FAKULTET
BIOLOŠKI ODSJEK

PROBLEMI ZAŠTITE PRIRODE NA PRIMJERU NP “KORNATI”
PROBLEMS OF NATURE PROTECTION ON EXAMPLE OF NP “KORNATI”
SEMINARSKI RAD

Matija Penezić

Preddiplomski studij Znanosti o okolišu
(Undergraduate Study of Enviromental sciences)

Mentor: doc. dr. sc. Petar Kružić

Zagreb, 2010.

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Općenito o Kornatima i Nacionalnom Parku Kornati	3
3. Osobitosti NP-a	3
3.1. Biološke osobitosti	4
3.2. Geološke osobitosti	5
3.3. Kulturne osobitosti	6
4. Nacionalni Park?	7
5. Problemi zaštite prirode	9
6. Zaključak	12
7. Literatura	13
8. Sažetak	15
9. Summary	15

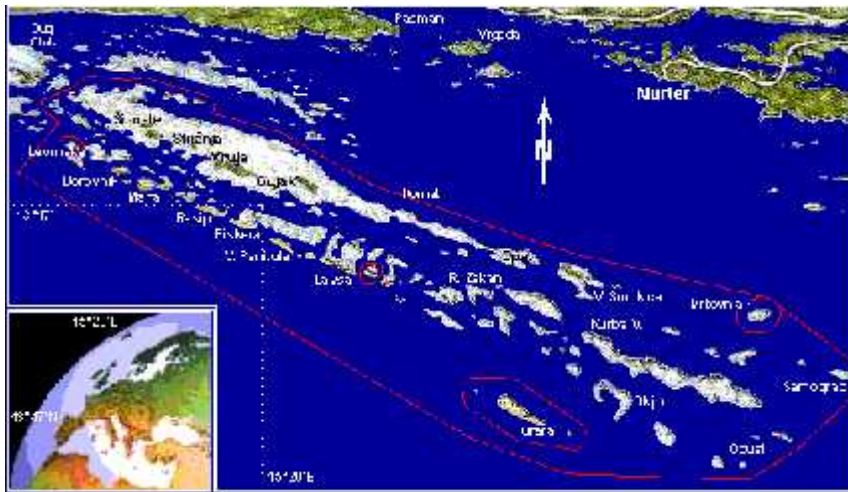
1. Uvod

“Jesu li Kornati kamena udovišta zanosne ljepote i oporosti? Jesu! Jesu li veli anstveni u svom siromaštvu i škrti u svom bogatstvu? Jesu! Jesu li Kornati epopeja salskih ribara i murterskih težaka? Jesu! Jesu li oni prostor utihe, zmorca, garbinade, jugovine, bure i levanta što brazde po udovitom površju i podmorju? Jesu! Jesu li Kornati prostor škritih poljica što plode grož em, višnjama, smokvama i maslinama? Jesu! Jesu li Kornati pozornica zapanjuju e pustopašice ovaca i boži ne janjadi? Jesu! Ako sve to jesu, onda su Kornati udesan svijet prirode i društva iz nekih još udesniji vremena, pa ih, dakako, valja na najpažljiviji na in zaštitit i pokloniti našem potomstvu.“ (Friganovi , 1995).

U ovom radu pisati u o NP (Nacionalnom Parku) Kornati, jednom od najzanimljivijih i najvrednijih zašti enih područja u Hrvatskoj. Za po etak u napisati nešto op enito o NP-u i o njegovoj povijesti pa zatim o prirodnim i kulturnim osobitostima kornatskog područja. Nakon toga pri at u o definiciji i statusu Kornata kao NP-a prema Zakonu RH (Republike Hrvatske) te prema IUCN-u (International Union for Conservation of Nature). Poslije toga sljedi rasprava o problemima zaštite prirodne i kulturne baštine u NP-u koji su mnogobrojni te u istpvremeno dati neke prijedloge o tome kako bi se ti problemi mogli riješiti.

2. Općenito o Kornatima i Nacionalnom Parku Kornati

Kornati su mnogobrojna (141 otoka) otočica na skupina središnjeg Jadranskog mora. U svom najširem djelu, široki su 13 km, a dugi 35 km. Protežu se od Samograda na jugoistoku do Balabre na sjeverozapadu po dužini te od Mane na jugozapadu do Gangarole na sjeveroistoku po širini. Otoci Kornat i Žut najveći su i obuhvaćaju 70% kopnene površine, dok 6 najvećih otoka (Kornat, Žut, Piškera, Levernaka, Lavsa i Sit) zauzima čak 88% površine. Postoje četiri glavna niza otoka, a to su Sitski, Žutski, Kornatski i Piškeraški (Bognar i Grizelj, 1995). Od njih su pod zaštitom samo Kornatski i Piškeraški i to od 1967. kada su proglašeni rezervatom prirodnog predjela (Friganovi, 1995) ali je on tada obuhvaćao samo kopneni dio otoka. To je ispravljeno 1980. kada je zaštićen i morski dio kao ravnopravna sastavnica novoosnovanog NP Kornati (Sl. 1.). U to vrijeme NP Kornati u sebi je sadržavao i dio Dugog otoka, Telašćicu, ali je ubrzo, 1988., ona odvojena zbog problema oko turističkog korištenja te je proglašena Parkom Prirode, time je NP Kornati izgubio čak 25% svoje površine (što mnogi smatraju velikom greškom). Danas NP Kornati obuhvaća 89 otoka, otočica i hridi (Deželić, 2003) koji zajedno s okolnom morskom površinom prekrivaju 223,8 km² ili 21 800 ha. Zbog bogate biocenoze podmorja, specifičnog izgleda i geologije kopnenog dijela (razvedenost, istaknuti geomorfološki oblici, 'klifovi') i bogate društveno-kulturne baštine, NP Kornati definitivno spada među najzanimljivije i najvrijednije prostore u Hrvatskoj.

Slika 1. NP Kornati (<http://www.kornati.hr>)

3. Osobitosti NP-a

3.1. Biološke osobitosti

Nekada su na Kornatima rasle guste šume eumediteranskog tip, ali je zbog potrebe za pašnjacima i obradivom zemljom flora degradirana te danas na kopnu prevladavaju kamenjar i kamenjarski pašnjak kao stanišni tip. Kao što mu i samo ime kaže, kamenjarski pašnjak služio je i još uvijek gdje god služi za ispašu stoke (prvenstveno ovaca), a stvorili su ga pred mnogo stotina godina Iliri (Bognar i Grizelj, 1995) intenzivnom sječenjem, krčenjem i paljenjem šuma. Pašnjaci ne spadaju u eumediteranske već u submediteranske vegetacijske oblike. Razlog tome je prijenos alohtonog sjemena na runima i sjenu iz Murterskog kopnenog zaleđa, a kako su pašnjaci sami po sebi siromašni biljnim vrstama, uvijek je svojim 'zagađivanjem' alohtonim vrstama ustvari pridonio sastavu i bogatstvu flore Kornatskog otoka. Istraživanja flore provedena na otocima počela su u 19. stoljeću Josipom Hostom i traju do danas (Jardas, Pallaoro i Zavodnik, 1995). Kod svakog istraživanja tokom putovanja otkriveno je nešto novo tako da se danas nagađa da na otocima postoji između 800 i 900 vrsta biljaka (Deželić, 2003).

U tako surovom i škrtom kraju, nema mnogo vrsta životinja niti kvalitativno niti kvantitativno. Nikada nisu sustavno provedena istraživanja kopnene faune, ali ono što jest, nije nimalo impresivno u usporedbi sa ostalim jadranskim otocima. Suprotno tome, podmorska fauna je vrlo impresivna, ali ne osobito dobro istražena, stoga ne čudi da mnogi autori napominju da su opširnija istraživanja prijeko potrebna (Draganović, 1995 i Šikić, 1995). Većina provedenih istraživanja najviše je pozornost obrađivala je na faunu riba i bentoskih beskralježnjaka. Glavna zamjerka tim istraživanjima jest da su manjkava i nesustavna, a razlog tome je nedostatak novih sredstava. Sadašnji broj popisanih vrsta je 718, od čega 579 otpada na invertebrata, 135 na ribe, 3 na sisavce (sredozemna medvjedica se vrlo rijetko pojavljuje) i 1 kornjača (glavata želva). Ipak, smatra se da je taj broj u stvarnosti mnogo veći, čak 2500-3000 vrsta. Budući da istraživanje trebala bi se usredotočiti na osobitosti u prostornom i vremenskom rasporedu postojećih i svojih ili njihovih naselja jer upravo tu leži jedinstvena vrijednost kornatskog podmorja (Šikić, 1995).

Značajna činjenica je da u podmorju Purare (koja je jedno od strogo zaštićenih područja unutar NP-a) postoji glavina biocenoza koje su razvijene u podmorju NP Kornati, 228 vrsta (68% od ukupnog broja). Ovdje također nalazimo i vrstu *Posidonia oceanica* koja je vrlo dobro poznata kao stanište za mnoge organizme, a pogotovo kao rasilište riblje mlađi koja u njenim šumolikim travnjacima pronalazi hranu i zaštitu. Upravo zbog toga je otok Purara u kombinaciji sa svojim dvjema hridima područje od iznimne važnosti za NP te je, sukladno tome, strogo zaštićeno. (Draganović, 1995).

Inventarizacija flore i faune treba se sustavno provesti na području cijelog parka jer je ona temelj za mnoga osnovna i primjenjena istraživanja, posebno u vezi morskog ribarstva te utvrđivanjem i praćenjem stanja okoliša, što je za zaštićeno područje iznimno važno.

3.2. Geološke osobitosti

Kornati su pretežno građeni od dolomita i vapnenaca kredne starosti, ali ima i nešto foraminiferskih vapnenaca eocenske starosti, flišolikih naslaga (lapori i pješčenjaci) te terre rosse (crvenica) kvartarne starosti koja mjestimično prekriva krški teren. Kornatska crvenica nije nastala samo tipičnim putem tj. trošenjem karbonata, nego i raspadom klastičnih naslaga djelovanjem vjetra i vode. Budući da vapnenačke stijene prevladavaju, na otocima vladaju krški oblici, oblikovani egzogenim procesima (korozija i derazija) koji su potpomognuti antropogenom degradacijom vegetacije od davnih vremena, tako da su naši preci na neki način poboljšali razvoj krša na ovom prostoru, a upravo ti geomorfološki krški oblici su jedni od zaštitivnih znakova NP Kornati. Velika raslanjenost terena (zbog podizanja mora nakon što su se neki krški procesi odvijali) tvori dinamično razvedenu obalu i reljef koji je jedinstven u svijetu. Još jedna od geoloških znamenitosti Kornata jesu krune koje se javljaju na jugoistočnoj strani Piškeranske linije otoka. Krune, iako tako izgledaju, nisu klifovi, već rasjedni strmci koji su nastali reverznim rasjedom (smjer sjeverozapad-jugoistok), a je je vanjske plohe po paraklazi dodatno oblikovala abrazija (Bognar i Grizelj, 1995).

3.3. Kulturne osobitosti

Ovaj prostor ljudi nastanjuju već tisućlje ima, ali namjena otoka se kroz vrijeme nije mijenjala. Oduvijek su se ovdje uzgajale masline i smokve za ulje i hranu te ovce i koze za vunu i mlijeko. Nekolicina, što antičkih što srednjovjekovnih, ruševina govore nam o prošlosti Kornata. Svuda po otocima nalazimo ostatke Ilirskih građevina od kojih je najpoznatija gradina čiji temelji omeđuju srednjovjekovnu kulu Turetu (6.st.) za koju ima pouzdanih podataka da se koristila kroz cijeli srednji vijek. U blizini nalazimo i crkvicu sv. Marije građenu potkraj srednjeg vijeka. Nju također okružuju ostaci mnogo većih crkve iz ranijeg vremena (20 x 30 m), što nam govori da je na Kornatom nekada živjelo mnogo više ljudi nego danas. Na otoku Piškeri i Panituli, pak, pronalazimo ostatke rimskog spremnika za ribe. To je ujedno bilo i glavno okupljalište ribara u ono vrijeme, a u blizini, na Lavsi, u plitkoj uvali nalaze se ostaci solane koja je vjerojatno proizvodila sol za konzerviranje ribe na Piškeri (Brali, 2005).

No, nisu ruševine jedini ostaci davnih vremena koji nam pričaju o prošlosti. Tradicionalno gospodarstvo, graditeljstvo i rukotvorstvo koje se zadržalo stoljeća ima u kornatarskim obiteljima, omogućuje nam da vidimo kako se nekada živjelo. Tradicionalno vinogradarstvo (koje nažalost više ne postoji), maslinarstvo, ribarstvo te uzgoj i ispaša ovaca samo su neke od gospodarskih grana kojima su se bavili stari Kornatari. 70 km suhozida na Kornatu govori nam o trudu koji su ljudi u ono vrijeme uložili da izgrade i održavaju te kamene ograde koje su im služile kao granice parcela. Ovce su koristili za hranu, ali i za dobivanje kvalitetnog mlijeka za piće i izradu sira. Sve tehnike izrade sira, pravljenja maslinovog ulja, vina, pletnja mreža za ribe, izrada brodova itd. sačuvane su u usmenim predajama i zanatima starih domorodaca. Staro znanje dio je naše kulturne baštine od iznimne važnosti, dio hrvatskog nacionalnog identiteta koji ni u kojem slučaju, pri valorizaciji Kornatskog prostora, ne smijemo zaobići (Kulušić, 1995).

4. Nacionalni Park?

Svako zaštićeno područje mora ispunjavati općenito namjenu sadržanu u sljedećoj definiciji: “ Zaštićeno područje je kopneno i/ili morsko područje prirodnih i srodnih kulturnih bogatstava, kojima se upravlja zakonski ili kakvim drugim djelotvornim sredstvima.“ Kao i inače zaštićena područja, NP Kornati zadovoljava definiciju u potpunosti (Martini, 2010), ali na prvi pogled ne zadovoljava definiciju NP-a po Zakonu RH (Republika Hrvatska) koja glasi: “Nacionalni park je prostrano, pretežno neizmijenjeno područje kopna i/ili mora iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekoloških sustava, a prvenstveno je namijenjen očuvanju izvornih prirodnih vrijednosti.“ Problem proizlazi iz toga što velik dio NP Kornati nije ‘pretežno neizmijenjen’ već je, naprotiv, pretežno izmijenjen ljudskim djelovanjem i utjecajem (Brali, 2005). Kako su onda mogli proglasiti Kornate NP-om kada je ljudski utjecaj tako velik? Odgovor je jednostavan, dakle, temeljni fenomen (prirodna osobitost i vrijednost nacionalnog parka i ujedno glavni i osnovni razlog njegova utemeljenja) otkriva Kornati su njegove geološke osobitosti te more i podmorje, a ne vegetacije kopnenog dijela otoka (to ipak ne znači da ona nije važna). Osim toga, promjene staništa dogodile su se pred par tisuć godina i od tada vlada stagnacija, stoga možemo reći da je promjena koju su ljudi uzrokovali toliko stara da je skoro nebitna u smislu definiranja ovog prostora NP-om, iako štoviše, zajedno sa kulturnim elementima Kornatskog otoka, kamenjarski pašnjaci i ostali stanišni tipovi stvoreni od strane čovjeka dio su nacionalne baštine koju valja zaštititi. Budući da NP sam po sebi ne štiti kulturnu baštinu, u NP-u Kornati ona je zaštićena Pravilnikom u unutarnjem redu koji je Ustanova sama donjela. Iz svega ovoga da se zaključiti kako ništa nije crno-bijelo tj. da bi zaštitari prirodne i zaštitari kulturne baštine trebali uvijek raditi zajedno jer se ta dva pojma konstantno ispreplju u te stoga nije moguće neki prostor valorizirati promatrajući ga iz samo jedne perspektive.

IUCN (International Union for Conservation of Nature) je nedavno (2008.) izdao novu ediciju knjige „Guidelines for Applying Protected Area Management Categories” gdje je redefinirao i opisao kategorije zaštite. Knjiga postavlja standarde za planiranje, proglašavanje i upravljanje zaštićenim područjima. Iako nije obaveza da se kategorije u Zakonu pojedine zemlje poklapaju s kategorijama koje IUCN propisuje, budući da je IUCN standard, sve bi zemlje trebale težiti njihovim propisima. Definicija NP-a prema IUCN-u glasi: „National Parks are large natural

Deleted:

or near natural areas set aside to protect large-scale ecological processes, along with the complement of species and ecosystems characteristic of the area, which also provide a foundation for environmentally and culturally compatible spiritual, scientific, educational, recreational and visitor opportunities.” Na temelju svega što sam do sada pročitao i napisao o NP Kornati, zaključujem da on doista spada u NP i po definiciji Zakona o zaštiti prirode RH i prema definiciji IUCN-a. Ipak, ako se mene pita, ja bih cijelu stvar malo drugačije uređio (Dudley, 2008).

Naime, 1994. godine pojavio se jedan prijedlog za dopunu Zakona o zaštiti prirode RH. Prijedlog je bio taj da se uvede nova kategorija zaštite u naš zakon, Morski park, a ta kategorija bi bila iznimno prikladna za prostor Kornata jer, u suštini, morski park svu svoju pozornost usmjeravao na more i podmorje, na njegovu zaštitu i obnovu. Ono što je mene osobno fasciniralo u tom prijedlogu je dio dopune članka 5. Morski park može se proglašiti gdje je došlo do oštećenja ili uništenja prirodnog ekosustava radi zaustavljanja nepovoljnih utjecaja ili obnove prvobitnog stanja. To bi omogućilo intervencije u već oštećenim prostorima na našoj obali koje je, upravo zbog njihovog lošeg stanja, nemoguće zaštititi. Drugo što me iznenadilo je prijedlog dopune za članak 20. gdje se dodaje novi stavak 5. koji glasi: U sustavu Upravnog vijeća ustanove za upravljanje morskim parkom Županijske skupštine imenuju predstavnike mjesnog stanovništva i predstavnike profesionalnih ribara. Ovakva nam uključivanja lokalnih stanovnika u upravno tijelo gradi povjerenje i omogućuje kvalitetniji dijalog između domorodaca i uprave, što je danas veliki problem u zaštiti naših područja. Nažalost, ovaj prijedlog dopune zakona nije prošao, ali predstavlja vrlo dobar pokušaj unošenja pozitivnih promjena u naš Zakon, stoga mu se valja diviti (Osibov i Požar-Domac, 1995).

5. Problemi zaštite prirode

Kornatski akvatorij je jedno od najbogatijih područja ribom u Jadranu, a arheoloških tragova o prvim oblicima iskorištavanja mora u ovom prostoru ima mnogo, primjerice, ostaci solana na Lavsi, ostaci bazena za čuvanje ulovljene ribe na Svršati, ostaci lučkih instalacija u Piškero, ostaci villae rusticae u prolazu Mala Proversa i dr. S vremenom, ribarska naselja na otocima izgubila su svoje značenje, pogotovo zbog manjkavih ulova srdele, glavne lovine (<http://www.geografija.hr/clanci/832/ribarsko-naselje-piskera>), ali to ne znači da se ribolovni pritisak smanjio, tako da se u zadnje vrijeme suočavamo sa smanjenjem mase ulova (love se nedozreli primjerci ili oni koji su tek postigli spolnu zrelost), tj. sastav i obilježja naselja u kornatskom akvatoriju promijenio se na gore, a tome su uzrok ilegalni i prekomjerni ribolov (Jardas i Pallaoro, 1995). Zakon vrlo jasno zabranjuje ribolov, ali se on i dalje vrši na području NP-a. Tome je tako jer nadzornici nemaju zakonski nikakva prava osim pozvati policiju u slučaju da uhvate počinitelja kako vrši kazneno djelo. Dakako, ovo je čisti apsurd jer tada svatko može počiniti zločin i prije nego policija dođe s kopna (policija najbrže može doći na područje parka za 1 h). Nadzornici nemaju nikakva prava samo zato jer je Zakon loše napisan, tj. propustivši uvrstiti članke 194. i 198. a me u kaznene odredbe u vezi kojih nadzornici u zaštiti prirode područja imaju javne ovlasti iz članka 175. ZZP-a (Zakon o Zaštiti Prirode) zakonodavac je mogućnost postupanja nadzornika povodom povreda odredaba pravilnika o unutarnjem redu sveo tek na posrednu mogućnost podnošenja prijave o počinjenju prekršaja državnom odvjetniku (Gržan i sur., 2010). Ovakav propust iznimno otežava provedbu nadzora i zaštite zaštiti prirode područja. Nema se više što reći o ovoj temi osim da se ovakve greške trebaju ispraviti što prije.

Postoji ideja da bi se morska zaštita područja mogla koristiti kao mrjestilišta i rastilišta za obnovu morske flore i faune. Ta ideja je prvi puta realizirana u prvom morskom strogo rezervatu na svijetu, otoku Goat na Novom Zelandu. Zakonom je zabranjeno pećanje, lov ostima, kidanje kamenica i sl., a kazne za prekršitelje su velike. Već 39 godina je prošlo, a u tom malenom djelu mora buja život. More oko otoka Goat pokazalo nam je da je obnova morskih populacija itekako moguća, ali samo ako pustimo prirodu na miru (Warner, 2007). Kod

nas bi idealni prostori za rast ribe bile plitke, zakrivene uvale niske slanosti (Katavi , 1995). Iako u NP-u Kornati ima mnogo uvala i uvalica, ve ina njih ne zadovoljavaju ove uvjete, ali neki prostori zvu e skoro pa idealno. Kao primjer dat u uski prolaz izme u otoka Vela Panitula i Piškera. Tamo se dubina mora kre e od 0.4 – 3.3 metra, prostor je dobro zašti en i vjerojatno ima sniženu slanost zbog prisutnost tri izvora bo ate vode na Piškera i Veloj Panituli (<http://www.geografija.hr/clanci/832/ribarsko-naselje-piskera>). No, to podru je je daleko od zašti enog jer se tamo nalazi ACI marina 'Piškera', jedina marina unutar granica NP-a. Marina je odli an magnet za turiste-nauti are, ali smatram da bez obzira na to nije primjereno imati takvu vrstu sadržaja unutar granicica NP-a (Zavodnik, 1995), pogotovo zbog toga što marina nije u vlasništvu Javne Ustanove. Marina nagr uje krajolik i uvijek postoji rizik od one iš enja što od brodova koji pristaju, što od njenih postrojenja, a krajolik i bogato podmorje jesu upravo glavni atributi Kornata koji ih ine tako posebnima. Uostalom, ak je i prostorni plan iz 1990. rekao kao marina 'Piškera' nije prikladna za NP te e se taj prostor prenamijeniti za nešto drugo. U novom planu iz 2003. godine opet se spominje promjena statusa, što zna i da se u 13 godina nije ništa napravilo po tom pitanju. Marine doista jesu važan izvor prihoda, ali svejedno trebaju biti locirane van granica parka tako da se umanju njihov impakt na okoliš unutar parka. Osim toga, smatram da bi se taj prostor mogao upotijebiti za nešto bolje, npr. kao zašti eni prostor za rast i mrijest ribe. Dakako, možda bi bilo bolje pozabaviti se prostorima unutar parka koji ve jesu strogo zašti eni te njih upotrijebiti kao prostore za obnovu ribljeg fonda. Da, to jest dobra ideja, ali teško je razmišljati na taj na in kada i sama Ustanova ta podru ja ne poštuje. Naime, na karti 'Organizacij prostora i posje ivanja' trasa turisti kih plovila za obilaske prolazi kroz strogo zašti eno podru je otoka Purare. Ovakvi propusti ne mogu se i ne smiju tolerirati jer upravo oni su baza za sve ostalo. Kako možemo ozbiljno shvatiti Ustanovu koja ini ovakve pogreške i krši vlastita pravila?

Još jedna stvar koju bih volio spomenuti jest mišljenje lokalnog stanovništva o NP-u te odnos Kornatara i uprave parka. U anketi provedenoj 1995. godine u sklopu izrade ekološke monografije o Kornatima, lokalni stanovnici, vlasnici otoka ispitani su o tome kako vide NP Kornati kao zašti eno podru je. Postavljeno im je 13 pitanja sa višestrukim odgovorima. Najviše ih je interesiralo ulaganje u obnovu tradicionalne poljoprivrede i turizma, jer se upravo oni bave tim aktivnostima. Primjeno je da stariji stanovnici imaju ve e nepovjerenje prema upravi od

mla ih te da su potonji zainteresiraniji da sudjeluju u odlukama odbora. Ipak, svi zajedno su dali negativnu ocjenu upravljanju prvih 15 godina zbog slabog dijaloga između stanovnika i uprave, ali svi su se složili da tradicionalno ribarstvo treba ostaviti kao dopunsku djelatnost stanovnika, te da treba poštiti kontrolu, nadzor i kazne. Svi su složno napisali kako nikada ne žele prodati svoje posjede, tj. na upit o mogućoj prodaji svi su odgovorili negativno. Stanovnici su općenito pokazali vrlo veliku osjetljivost na temu Kornata, što ih je oduvijek dovodilo do konflikta s upravom, to se prvenstveno odnosi na one starije koji se sjećaju starog sistema pa su alergični na sam spomen bilo kakve uprave. Stanovnici su emotivno jako duboko vezani za Kornate, to je ipak njihov dom, tako da svako degeneriranje prostora nužno degenerira i njih, a to treba imati na umu kada se valorizira prostor NP-a (Šikić, 1995).

Kao zadnji problem, spomenuo bih slabu educiranost i informiranost građana RH o našim zaštićenim područjima. U anketi provedenoj 1995. u osnovnim školama grada Šibenika, učenicima su pokazali vrlo slabo znanje o našim zaštićenim područjima. Za primjer, čak 95% ispitanika smatra da NP Kornati pozna vrlo slabo, a njih 76% nikada ni nije bilo u NP-u iako im je to najbliže zaštićeno područje. Također, više od pola njih je reklo kako se nikako ne bi uključilo u ekološke aktivnosti u parku da iste postoje. Iz ovakvih rezultata vidimo da u našem obrazovni program manjkav tj. ne sadrži dovoljno informacija o tematici zaštite prirode (Marguš, Pešić i Topić, 1995). To je još jedna stvar koju bi trebalo izmijeniti. Možda bi dobar način edukacije mladih o ekologiji bio kroz planinarska društva jer, u obrazovnom značenju, planinarstvo je izvanredno prikladna djelatnost za mladog čovjeka jer prirodne ljepote pobuđuju u njemu estetska i znanstvena osjetljivost, a planine su zahvalno područje istraživanja uz bogate spoznaje o duhovnim vrijednostima (Munjko, 1995).

6. Zaključak

Prostor Kornata već stoljeće ima fascinira ljude svojom divljom i surovom ljepotom, a kao takav je 1980. zaštićen Zakonom i proglašen NP-om. Od tada je prošlo već mnogo godina, a još uvijek ga prate mnogi problemi. Najveći je svakako problem nadzora koji iznimno otežava, da ne kažem, onemogućuje zaštitu prostora in situ. Iz toga proizlaze mnogi drugi problemi, kao npr. problem ilegalnog ribolova, što od strane domorodaca, što od strane turista. Uskoro s ilegalnim ribolovom drži se i prelov ribe koji prijeti uništenjem ribljih zaliha Kornatskog akvatorija. Dakako, možda bi bilo manje problema oko ribolova da je dijalog lokalno stanovništvo – uprava kvalitetniji i da je interes javnosti spram ovakvih tema veći, a možda bi i bio veći da se o njima više priča te da se o ekologiji i zaštiti njenim područjima više učini u školama.

Što se mene tiče, ja bih napravio sljedeće. Za početak, usmjerio bih velika sredstva u inventarizaciju flore i faune otoka i podmorja. Zatim bih uklonio marine i sve stvari ne sadržane unutar granica parka te bih, prostor koji se pokazao pogodnim za to, proglasio strogo zaštićenim područjem. Naravno, moj scenarij podrazumijeva da nadzornici imaju puna zakonska prava tako da mogu adekvatno i kvalitetno nadzirati i štiti prostor parka. U strogo kontroliranim uvjetima, izradio bih pouzdanu stazu po najvećem otoku Kornatu koje bi vodile do najzanimljivijih što prirodnih, što kulturnih lokaliteta. U takvim uvjetima, možda bi NP Kornati postao prostor u kojem bi turizam te flora i fauna podmorja procvjetale te na taj način obogaćivale jednako riblje zalihe i državni proračun. Ovo, dakako, nije previše ozbiljan plan, ali je definitivno nešto o čemu vrijedi promisliti.

7. Literatura

1. Antoli B., Špan A. (1995): *Bentoska flora posebno zaštićene zone (o. Purara) u NP „Kornati“* (srednji jadransko-jugozapadni dio, Hrvatska), Ekološke monografije 7 – Kornati, 247-256 pp
2. Bogner A., Grizelj M. (1995): *Geomorfološke značajke arhipelaga Kornata*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 53-66 pp
3. Bralić, I. (2005): *Hrvatski Nacionalni parkovi*, Školska knjiga, Zagreb
4. Deželić, R. (2003): *Nacionalni parkovi i parkovi prirode Republike Hrvatske*, Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb
5. Dudley, N. (2008): *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, Gland, Switzerland: IUCN, x + 86 pp
6. Draganović E. (1995): *Nacionalni park, uloga, značaj, svjetska i domaća praksa s posebnim osvrtom na nacionalni park „Kornati“*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 435-440 pp
7. Dulčić J., Kraljević M., Pallaoro A., Tudor M. (1995): *Dužinsko – maseni odnos cipla plutaša (Oedalechilus labrois Cuvier, 1829.) iz obalnih voda Nacionalnog parka „Kornati“*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 379-384 pp
8. Friganović A. (1995): *Kornati – geografsko promišljanje*, Ekološke monografije 7 - Kornati, 15-21 pp
9. Gržanić, Ž. (2010): *Pregled ovlasti pojedinih javnopravnih tijela za postupanje u morskim zaštićenim područjima – prezentacija*, Radionica na temu „Zonacija morskih zaštićenih područja“, lipanj 2010, Zadar, Projekt MedPAN South
10. Jardas I., Pallaoro A. (1995): *Priobalna ihtionaselja područja nacionalnog parka „Kornati“*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 331-342 pp
11. Jardas I., Pallaoro A., Zvončić D. (1995): *Ihtiofauna područja Kornata i Murterskog mora*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 353-378 pp
12. Katavić I. (1995): *Značaj uvala Makirina (Pirova kičica) i Morinje za održavanje i obnavljanje priobalnih ribljih naselja*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 391-402 pp
13. Kulušić S. (1995): *Prostorni pojam i kolonizacija Kornata*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 511-535 pp
14. Marguš D., Pešić Z., Topić M. (1995): *Poznavanje prirodne i kulturne baštine Kornata i NP „Kornati“*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 545-556 pp

15. . Martini , I. (2010): *Upravljanje zaštiti enim područjima prirode*, Sveučilište u Zagrebu, Šumarski fakultet, Zagreb
16. Munjko I. (1995): *Planinarski put Kornati*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 557-561 pp
17. Osibov K., Požar-Domac A. (1995): *Prijedlog za dopunu Zakona o zaštiti prirode Republike Hrvatske (NN 30/94 i NN 74/94)*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 445-448 pp
18. Požar-Domac A., Zahtila E. (1995): *Prilog poznavanju faune mnogo etinaša (Polychaeta) Kornatskog otoka*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 289-295 pp
19. Šiki M. (1995): *Kornati – sociološki osvrt*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 537-544 pp
20. Trinajstić I. (1995): *Pregled flore Kornatskog otoka*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 161-179
21. Warne, K.: *Modro otok*, National Geographic, **4**, 2007, 90-110 pp
22. Zavodnik D. (1995): *Istraženost i značajke morske faune Kornatskog otoka*, Ekološke monografije 7 – Kornati, 277-288 pp
23. <http://www.geografija.hr/clanci/832/ribarsko-naselje-piskera>
24. <http://www.kornati.hr>

8. Sažetak

Nacionalni Park Kornati osnovan je 1980. godine na temeljnom fenomenu svojeg podmorja bogatog raznolikom florom i faunom te svoje geomorfologije. NP Kornati suo en je s mnogim problemima koji Ustanovi iznimno otežavaju zaštitu prostora parka. Baza svih problema je loše napisan Zakona o zaštiti prirode koji je nepotpun i pun grešaka. Za primjer, Zakon ne daje adekvatna prava nadzornicima kako bi ovi mogli pravilno obavljati svoj posao, što rezultira mnogim drugim problemima (npr. pove an ilegalni ribolov). Ovakve greške i propusti u Zakonu moraju se što prije ispraviti ako želimo imati visoko kvalitetnu praksu zaštite prirode u budu nosti.

9. Summary

National Park Kornati was founded in year 1980. on basic phenomenon of its flora and fauna rich sea and geomorphology. NP Kornati is faced with a number of problems that make nature protection very hard for the Institution. The basis of all problems is badly written Nature protection law that is incomplete and full of errors. For example, Law doesn't give rangers adequate rights so that they could perform their duties to the full, the result is appearance of many other problems (e.g. rise of illegal fishing). This type of errors in the Law must be corrected if we ought to have high quality practice in nature protection in the future.